

Handläggare
Anette Manoti
Telefon: 08-508 24 582

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Plan för ökat valdeltagande 2018

Förvaltningens förslag till beslut

Nämnden godkänner förvaltningens förslag

Susanne Leinsköld
Stadsdelsdirektör

Sara Heppling Trygg
Avdelningschef

Sammanfattning

I Stockholm Stads budgetanvisning anges att staden ska ta ansvar för att öka valdeltagandet i de delar av staden där det är lågt. Ett genomsnitt av valdeltagandet 2014 i Stockholm stad var 82,1 procent. I Skärholmens stadsdelsnämndsområde var valdeltagandet 62,5 procent. Stadsdelsförvaltningens plan för ökat valdeltagande, avser nio aktiviteter som genomförs tillsammans med invånare, civilsamhällets representanter och medarbetare. Planen avser aktiviteter under det närmaste året före valet 2018.

Bakgrund

Den allmänna rösträtten innebär att varje enskild röst väger lika. Graden av demokrati ökar, ju fler som deltar i samhällets demokratiska processer. Statistiska centralbyråns årliga levnadsundersökningar visar att politiska partier har ett sjunkande medlemsantal. Exempelvis var 13 procent av befolkningen i Sverige år 1989 partimedlemmar, medan denna siffra år 2013 hade sjunkit till 5 procent.

Möjligheten att vara politiskt aktiv utanför partipolitiken har blivit allt större de senaste 10 åren. Civilsamhället erbjuder nya arenor, andra exempel är konsumentkampanjer och internetuppror. Forskningen kallar det "latent samhällsengagemang" och betyder att en stor del av befolkningen är beredd att delta "om så krävs". Engagemanget grundar sig på om en känner sig berörd av en fråga och innebär ofta ett tidsbegränsat engagemang. (Johansson 2010)

Analysföretaget Ungdomsbarometern har årligen sedan 1991 tillfrågat 16 000 unga i åldern 15-24 år om de har intresse för politiskt deltagande. Intresset har ökat stort, från 28 procent år 1989 till 42 procent år 2017. Dock tror många unga att de politiska partierna inte kan lösa Sveriges problem. Bland institutioner och organisationer har de unga lägst förtroende för politiska partier.

Att människor vill och kan använda sin rösträtt är ett av de viktiga fundamenten i en hållbar demokrati. I Stockholm Stads budgetanvisning anges att staden ska ta ansvar för att öka valdeltagandet i de delar av staden där det är lågt. Alla ska vara informerade om hur de kan delta i och påverka samhället. Vidare anges att Stadsdelsnämnderna är viktiga för lokaldemokratien och ska ha resurser för att utveckla och följa upp verksamheten med invånarna, med de som är verksamma i området samt med medarbetare.

Stadsdelsförvaltningens plan för att öka valdeltagandet, avser aktiviteter tillsammans med de tre kategorier som anges i budgetanvisningen, Skärholmsbor, civilsamhällets representanter och medarbetare. Planen ska ses som en del i ett större sammanhang. Den långsiktiga utmaningen ligger främst i att mellan valen genomföra insatser för att öka invånarens delaktighet och inflytande i stadsdelsnämndens ansvarsområde. Planen avser riktade aktiviteter närmaste året före valet 2018.

Ärendet

Plan för ökat valdeltagande

Stadsdelsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan med aktiviteter för ett ökat valdeltagande, inför det allmänna valet 2018. Skärholmens demokratiberedning föreslog att planen skulle utarbetas i samarbete med ungdomsinitiativet 127 Röster Räknas och komplettera deras arbete. Så har skett. Stadsdelsförvaltningen har även använt expertis från nätverket DemokratiAkademien, Valmyndigheten och Delmi- Delegationen för migrationsstudier.

Skärholmens demokratiberedning har under oktober månad fått möjlighet att ge synpunkter på planen. Ytterligare åtta föreningar och invånare som deltog på en workshop, har också getts möjlighet att lämna synpunkter. Några av representanterna har tillsammans med andra Skärholmsbor även intervjuats om olika aspekter av demokrati och delaktighet. Tio kvinnor och nio män är intervjuade och materialet är sammanställt i bilaga 3.

I maj månad 2017 fick stadsdelsnämnden en muntlig genomgång av intervjuerna och den forskningssammanställning som ligger till grund för planen. Forskningssammanställningen stödjer de valinsatser som förvaltningen gjorde i valet 2010 och det som förvaltningen och 127 Röster Räknas gjorde i valet 2014. Trots valinsatserna sjönk valdeltagandet i valet 2014. Varför ökar då inte valdeltagandet generellt när rätt insatser görs? Ingen forskning har gjorts, där de som inte röstar blivit tillfrågade om varför de lät bli. Den kunskapen kunde eventuellt ge viktig information. Forskningssammanställningen redovisas i bilaga 2.

Aktiviteter under 2017

Två workshops med invånare och föreningsaktiva Skärholmsbor har hållits under hösten. Inbjudan gjordes genom annonsering i lokalpressen och utskick till kända föreningar samt genom facebook. Det första tillfället i september innehöll en genomgång av aktiviteterna i planen och innehållet i bilagorna. Nätverket DemokratiAkademin höll också en föreläsning om varför det är viktigt att rösta. Det var 19 personer som deltog. Det andra tillfället innehöll workshops med sju olika aktörer i vardagsnära samhällsfrågor, aktörerna var bland annat Informatörer från region Stockholms Hyresgästförening, lokaltidningen, Röda Korsets folkhögskola, 127 Röster Räknas och DemokratiAkademin. DemokratiAkademin och 127 Röster Räknas gav en föreläsning om att värna demokratin. Vid detta tillfälle kom det 25 deltagare. De som deltagit i höstens aktiviteter är, förutom ”vanliga” invånare från Stadsmissionen, Skärholmens hyresgästförening, Röda Korsets folkhögskola, föreningen Varkenhoraellerkuvad, föreningen Swedish Mekteb, Sättra Kidz, Nattvandrarerna, Mitt 127, 127 Röster Räknas, mångkulturella kvinno föreningen.

Målgruppsanalys

I bilaga 2 finns information om de målgrupper där valdeltagandet är lågt. Här identifieras unga, utrikes födda, ekonomiskt resurssvaga, personer med låg utbildning och funktionsnedsatta personer. Det finns dock undantag, exempelvis har invånare med chilenskt ursprung röstat i högre utsträckning i kommunala val än andra utrikes födda. Det har också visat sig att en person som växer upp med föräldrar som röstar, visar tendens att själv skapa en röstningsvana.

I valet till kommunfullmäktige är det viktigt att nå förstagångsväljare med informationsinsatser.

För att identifiera förstagångsväljaren räcker det inte att utgå ifrån ålder, det krävs även information om att personen varit folkbokförd

tre år i följd. Det har visat sig komplicerat att få tillstånd till sådan information. Dock bedömer förvaltningen inte det som ett problem, då flera av de målgrupper som enligt forskningen haft ett lågt valdeltagande, till stor del är röstberättigade i Skärholmens stadsdelsnämndsområde.

Intervjuer

I bilaga 3 finns en sammanställning av de 19 intervjuer som genomfördes för att få en kvalitativ uppskattning om Skärholmsbornas tankar om demokrati, delaktighet och valdeltagande. Intresset och engagemanget för politiska frågor är högt liksom samhällsengagemanget. Men intervjuerna visar även att flera delar av civilsamhället inte anser att just valdeltagandet är prioriterat i deras engagemang. Anledningen kan till exempel vara att ens engagemang bygger på ett intresse för en särskild aktivitet, som friluftsliv eller skapande eller att man inte vet att man har rätt att rösta i val till kommunfullmäktige samt att de som har det saknar röstningsvanor.

Statistik

I bilaga 4 finns en sammanställning av valstatistik under 2010 och 2014. Uppgifter om andel män och kvinnor som var röstberättigade finns men det saknas uppgifter om könsfördelningen av de som röstade. Förvaltningen noterar att andelen röstberättigade till kommunfullmäktige, ökat mellan de två senaste valen med cirka 2000 personer, men att valdeltagandet sjönk från 64,2 procent år 2010 till 62,5 procent år 2014. I Stockholm stad var det genomsnittliga valdeltagandet 82,1 procent.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på avdelningen Stadsutveckling och medborgarservice. Ärendet har tagits fram tillsammans med nätverket DemokratiAkademin och 127 Röster Räknas. Representanter för Skärholmens Demokratiberedning och ytterligare sju aktörer har haft möjlighet att lämna synpunkter.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Baserat på att den forskningssammanställning som gjorts stödjer de valinsatser som förvaltningen och 127 Röster Räknas gjort i valen 2010 och 2014, föreslår förvaltningen att arbetet ska fortsätta långsiktigt och på den redan inslagna vägen inför valet 2018. Se bilaga 1, plan för ökat valdeltagande.

Aktiviteterna i planen har det närmaste året i fokus. Parallellt pågår ett mer långsiktigt demokratiarbete i staden. Sociala

hållbarhetskommissionen lyfter i rapporten "Medborgare med mandat" (2016) flera åtgärdsförslag för att stärka invånares inflytande och delaktighet i stadens arbete. Exempel på det är ökad närvaro i det offentliga rummet, vilket förvaltningen svarar upp mot bland annat genom medborgarvärdar och så kallade "stadsdelsmammor".

Likaså pågår arbete med medborgarbudget som förvaltningen genomfört i Bredäng, dialogerna i arbetet med det lokala utvecklingsprogrammet och stadsutvecklingssatsningen Fokus Skärholmen som är ett profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling.

Budget

Förvaltningen föreslår en budget om 145 000kr från 2018 års demokratimedel för att kunna finansiera och genomföra aktiviteterna i planen.

Bilagor

1. Plan för ökat valdeltagande
2. Forskningssammanställning om valdeltagande
3. Intervjuer civilsamhället
4. Valdeltagandet i Skärholmen 2010 och 2014

Källor

Susanne Johansson (2010) Politiskt deltagande och engagemang: För en - för alla? Vetenskaplig artikel, Göteborgs universitet

Sweco, Statistik om Stockholm, Allmänna valet 2014

<http://www.ungdomsbarometern.se/unga-saknar-fortroende-for-partipolitiken/>

Om medlemskap i parti:

<http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Levnadsforhallanden/Levnadsforhallanden/Undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ULF-SILC/12202/12209/Behallare-for-Press/374329/>